

Новите информационни технологии и обслужване на читателите в “П.К. Яворов” – гр. Бургас *Яна Кършийска*

Основната мисия на библиотеките, в частност и на РБ “П. К.Яворов”, е да осигуряват универсален и равен достъп на всеки гражданин до информацията, която задоволява техните интелектуални търсения. За да отговори на читателските потребности от 1991 г. РБ “П.К.Яворов” започна изграждането на електронни бази данни (ЕБД), като се включиха модулите на електрония каталог на новополучените книги (ЕКК–1991г.), електроната картотека по краезнание (ЕККр), а от 2003 г. се използва модулът за Обслужване на читателите.

В библиотеката е изградена локална мрежа, която свързва отделните работни станции, дава достъп до БД и осигурява максимално бърза работа с тях.

За удобство на читателите в различните обслужващи звена са предоставени 6 компютъра, свързани в мрежата. Три от компютрите се намират в залата за свободен достъп на Заемна служба за възрастни. Единият се използва съвместно със специалист-консултант, а другите два – самостоятелно от читателите.

В читалнята за хуманитарни науки има два компютъра и един - в читалнята за точни науки, до които имат достъп и читателите. И трите компютъра са свързани с БД, които се изграждат в библиотеката. Справките се правят обикновено от библиотекарите, но когато излязат повече записи по дадена тема, читателите сами работят на компютъра и си

правят подбор на материалите. Отскоро разработваме и картотека по литературознание. От ЛПП 5 и 6 се отделя отдел литературознание и се изгражда самостоятелна БД, което е продължение на традиционната картотека по литературознание. В тази база се правят и аналитични описания на материали от книги и непериодични сборници, притежавани от звената на библиотеката.

От три години сме абонирани за правноинформационната система Ciela 4.0 и програмно-информационната система за лицата и фирмите Aris-регистър плюс. Актуализират се чрез Internet, при всяко излизане на Държавен вестник. Ciela 4.0 освен българско законодателство има разработени още и съдебна практика на съдилищата, решенията на Европейския съд за правата на човека, библиография на правна литература, както и цели статии. Aris- регистър плюс, освен информация по неофициалния раздел на ДВ от 1989 г. съдържа още: единен регистър на стопанските субекти, фирми, регистрирани по ЗДДС, годишни баланси и отчети на фирми, издадени решения (лицензи, регистър на адвокати, каталози на изложенията и др.). И двете програми са много ползвани, защото спестяват време на читателите от прелистването на ДВ, а и съдържат информация, която по друг начин не може да се получи. Справките се правят от библиотекарите, но много често читателите работят сами.

В библиотеката има неограничен (24-ри часов) достъп до Internet. Той може да се ползва от всички работни станции. Библиотекарите осъществяват своеобразно обучение за самостоятелно издирване на информацията както в Internet, така и в локалната мрежа.

Търсенето в електронните база данни се извършва по всички основни елементи на библиографското описание: автор, заглавие, подзаглавни данни, предметни рубрики и т.н. Всеки елемент на библиографското описание може да се включи за търсене по избор на клиента.

В РБ “П.К.Яворов” са изградени следните бази данни:

1.Електронен каталог на книгите (от 1991 г.) – обединява всички традиционни каталози: азбучен, систематичен, предметен. Изпълнява две основни функции:

- каталогизирането на книгите.
- Информационно търсене.

2.Електронна картотека по краезнание – предоставя електронна библиографска информация за събития, факти и личности от Бургаския край. В него са отразени библиографските описания на статии от местния и централен периодичен печат и части от книги, отнасящи се до Бургас и Бургаска област.

3.Електронен каталог на периодиката – той още е в работен вариант, не е достъпен за читателите, но може да се правят справки по него – за сигнатура, за наличност в библиотеката и др.

4.От 2003 год. се използва и модулът за обслужване на читателите.

А от 1992 г. библиотеката е абонирана за:

- 5.ЛПП 5 (на статиите от списанията и периодичните сборници)
- 6.ЛПП 6 (на вестници)

Библиотеката притежава и ретроконверсията на книгите от НБКМ (от 1848-1990), която НБКМ е изградила в три бази данни. В общообразователната читалня на библиотеката, която обслужва ученици, се изгражда електронната картотека по литературознание, а в отдел “Изкуство” – бази данни на нетрадиционните носители.

През март 2003 г. в библиотеката стартира програмата за регистрация и обслужване на читателите. За целта се поддържа картотека с персоналните данни на читателите и заетите от тях библиотечни единици. Отпечатват се автоматизирано читателски карти, приемо-предавателни бележки (РР1), напомнителни писма при просрочване на срока за връщане на заетата литература.

В специализирано регистрационно звено се записват (или се въвеждат читателските данни в модула) и се издава ламинирана (персонална) читателска карта, която съдържа като информация – трите имена, групата и датата на която е платена таксата за ползване услугите на библиотеката; всяка карта притежава и персонален бар-код на гърба си.

При използването на бар-код технологията на изчитането и намирането чрез четеца (бар-код устройството) на читателската карта става автоматизирано и още по-бързо, същото се отнася и за заеманата/връщаната единица, която е снабдена с бар-код.

РБ “П.К.Яворов” поддържа и работи с бар-код читателски карти и бар-код етикети на заеманата литература от 2003 година. Сканирането на кода автоматично персонализира картоната на читателя, което предполага въвеждане или отстраняване на някаква информация. Най-често промените се правят в полето на “Заетите библиотечни единици”. При заемането се записва датата на

връщане, инв.№ или бар-кодът на заеманата единица. При показване на “читателските картони” в картотеката автоматично се отразяват авторите и заглавията на заетите единици. А ако книгата е преди 1991 г. освен инв.№ се въвежда авторът и заглавието на книгата.

Следващата стъпка за пълното обслужване на читателите, след като сме въвели информацията за “заетите библиотечни единици”, е отпечатването на приемо-предавателната бележка (PP1), която се подписва от читателя, за да потвърди въведената информация и заемането на избраните библиотечни материали.

Така разписаната приемо-предавателна бележка (PP1) се съхранява в специални за целта персонални читателски папки (съдържащи личните данни за всеки един от тях), подредени по групи.

При връщане на библиотечните единици PP1 се унищожава, а от читателските картони се изтриват описаните преди това и вече върнати материали.

От 2004 г. библиотечните специалисти от РБ “П.К.Яворов” започнаха въвеждането на читателските картони преди 2000 г., на които има невърнати библиотечни единици (материали) т.е. картоните на закъснелите читатели.

Електронното обслужване на читателите в библиотеката ни е съпроводено с редица проблеми, характерни вероятно и за други библиотеки. Независимо от тях информационното обслужване на читателите по електронен път трябва да се утвърди в българските библиотеки.